

Sådan skal Dansk Varmblods bedømmelser forstås

Avlerne bruger typisk vintermånederne på at undersøge diverse hingste som en forberedelse til forårets hingstevalg. I den forbindelse kan man hente værdifuld information og vejledning ved også at nærstudere hoppens bedømmelse. Men **hvordan er det nu lige, man skal forstå afkrydsningerne i den lineære registrering, og hvad dækker kåringskaraktererne egentligt over?** Det vil denne artikel give en forklaring på

AF KARINA CHRISTIANSEN, AVLSKONSULENT FOR DANSK VARMBLOD

Dansk Varmblods bedømmelsessystem er under konstant udvikling. Dels kommer der hele tiden ny viden og nye redskaber til rådighed. Dels ændrer fokusområder og avlsmålet sig, hvilket kræver en løbende tilpasning af bedømmelsessystemet. Disse ændringer bør naturligvis ikke ske for hurtigt, da avlsarbejdet er en langsommelig affære. Generationssintervallet indenfor heste (gennemsnitsalderen af forældrene, når afkommet fødes) er ca. 10 år. Avlen skal derfor nå at kunne omstille sig, når der kommer nye ændringer.

Bedømmelsessystemets historie

Bedømmelsessystemet har gennem årene ændret sig flere gange. I opstartsfasen i 1960'erne og 70'erne blev der ikke tildelt karakterer eller lavet beskrivelse. Hopperne blev kåret i I. kl. A og B, II. kl. A og B. Først i 1985 begyndte tildelingen af karakterer fra 1-10. I mange år gav man kun to gangartskarakterer ved eksteriørkåring: én samlet karakter for gangarterne og én karakter for bevægelsens korrekthed. Dvs. om hesten går lige set forfra og bagfra, eller om lemmerne svinger, hvilket indikerer holdbarhedsmæssige problemer. Ud fra den samlede karakter kunne man imidlertid ikke udlede kvaliteten i de

enkelte gangarter. En hest med en gangartskarakter på 7 kunne f.eks. være til 7 i både skridt, trav og galop. Men det kunne også være, at hestens skridt var til 9 og trav og galop til to 6-taller. Bedømmelsessystemet blev derfor ændret i starten af år 2000 til at omfatte en særskilt karaktergivning for de enkelte gangarter.

De første mange år var Dansk Varmblods avlsmål at avle allround-hest, der kunne begå sig på internationalt niveau i både dressur og springning. Både hingste til kåring og sadelkåringshopper blev derfor afprøvet i begge discipliner. En sammenregning af karaktererne fra begge discipliner afgjorde, om hestene havde bestået prøven. Man kunne derfor risikere, at en hest med særdeles gode gangarter, men kun middelmådige springevner, ikke bestod prøven. Der var også tidligere krav om, at springhingste skulle have tre gangarter til min. et 6-tal. Gennem årene er flere hingste med gode springevner blevet afvist, fordi deres skridt eller trav ikke opfyldte dette krav. I 2004 blev bedømmelsessystemet så ændret og specifikt målrettet avlen af talentfulde dressur- eller springheste. I den forbindelse blev det besluttet, at dressurheste ikke længere skulle springe, og at skridt og trav ikke længere skulle vurderes på springheste. Ny forskning

Lineær registrering sikrer en mere ensartet bedømmelse og er mere objektivt og lettere at bruge for dommerne end karaktersystemet. Foto: Ridehesten.com/Annette Boe Østergaard.

VIL DU VIDE MERE OM LINEÆR REGISTRERING?

På varmblood.dk under "Dansk Varmblods avlsmål" findes en manual, der i detaljer beskriver, hvordan de enkelte egenskaber vurderes i lineær registrering ud fra et objektivt perspektiv. Her findes også flere faglige artikler om lineær registrering skrevet af Karina Christiansen til Ridehesten.

nemlig blot registrere, hvad de ser. Dommerne skal således ikke tage stilling til, om egenskaben er god eller dårlig.

Formålet med lineær registrering er at beskrive hestens egenskaber ud fra de biologiske yderpunkter, f.eks. om den er højtstillet/lavstammet eller harmonisk/uharmonisk. Hver egenskab registreres ud fra en skala med ni alfabetiske valgmuligheder fra A-I. Selvom der er ni valgmuligheder, er systemet faktisk lettere for dommerne at benytte end karakterskalaen fra 1-10. I den lineære registrering arbejder dommerne nemlig kun med tre valgmuligheder. Først vurderer de, om hesten er højtstillet (A-C), midt imellem (D-F) eller lavstammet (G-I). Vurderes hesten som højtstillet, har dommerne så igen tre valgmuligheder: ekstrem højtstillet (A); højtstillet (B), lidt højtstillet (C). Denne fremgangsmåde gør systemet let og overskueligt for dommerne.

Avlsmålets optimum og ekstrem avl

På skemaet til lineær registrering er Dansk Varmblods avlsmål (optimum) markeret med en firkant. Herved kan man let se, hvor tæt den registrerede egenskab er på optimum. Optimum kan i visse tilfælde være et af de biologiske yderpunkter f.eks. så store rammer som muligt (A). Optimum kan også være midt imellem yderpunkterne (E) f.eks. kodevinklen, der hverken ønskes for blød eller ret. I andre tilfælde er optimum hverken et yderpunkt eller et midt imellem. F.eks. er Dansk Varmblods avlsmål højtstillede heste. Men en hest kan også blive for højtstillet, så det kan påvirke balance og holdbarhed. Optimum for "højtstillethed" er derfor C. Er hoppen

Artiklens forfatter, avlskonsulent Karina Christiansen, er her i færd med lineær registrering.

Foto: Ridehesten.com/Maria Lerche Mortensen

havde nemlig vist, at der ingen sammenhæng var mellem god skridt eller trav i forhold til gode springevner. På den måde bidrager forskningsresultater også til forbedring af bedømmelsessystemerne.

Karaktersystemets formål

I karaktersystemet fra 1-10 angiver karakteren 10 naturligvis avlsmålets optimum. Jo lavere karakter, desto længere væk er egenskaben fra avlsmålet. Formålet med karaktersystemet er alene at udtrykke, om egenskaben er god eller dårlig. F.eks. fortæller et 5-tal for forlemmerne, at bygning ligger langt fra avlsmålet, men ud af 5-tallet alene kan man ikke se, hvad der er galt, og om det skyldes, at hestens lemmer er parallelforskudte, at den er stærkt indfodet eller noget helt andet. På den måde er karaktersystemet ikke særlig informativt.

En ulempe ved karaktersystemet er også, at karakteren ofte dækker over flere egenskaber. F.eks. omfatter type-

karakteren både hestens harmoni, højtstillethed, ædelhed, rammer og kønspræg. To hopper, der begge har fået 7 i type, kan derfor se meget forskellige ud. Den ene kan være ædel og højtstillet med godt kønspræg, men med kun middelstore rammer og manglende harmoni. Den anden kan være storrammet, harmonisk og højtstillet, men kraftig og med manglende kønspræg. Dette er vigtige informationer i forbindelse med hingstevalg, da det er to forskellige typer hingste, man skal gå efter for at opnå avlsforbedring hos hopperne.

Lineær registrering giver mere information

For at få mere information indførte Dansk Varmblod derfor i 2014 et nyt bedømmelsessystem, kaldet lineær registrering. Her bedømmes alle hopper ud fra et standardiseret skema, der sikrer ensartethed. Systemet er endvidere mere objektivt og lettere at bruge for dommerne end karaktersystemet. Ved lineær registrering skal dommerne

krydset af i A eller B, er den således for højtstillet og bør kombineres med en knap så højtstillet hingst. På den måde er det lineære registreringssystem også et rigtig godt redskab til at styre, at avlen ikke kommer ud i ekstremere, der kan påvirke funktion, holdbarhed og velfærd i en negativ retning.

Nyt og gammelt bedømmelses-system benyttes sideløbende

I Dansk Varmblods nuværende bedømmelsessystem benyttes både det gamle system (karakterer) og det nye system (lineær registrering). Der er ingen tvivl om, at den lineære registrering er et bedre og langt mere informativt system, men i en længere overgangsfase har man valgt at benytte begge systemer. Det skyldes som tidligere

nævnt, at ændringer i bedømmelsessystemet ikke må forekomme for drastisk, fordi avlsarbejdet så ikke kan nå at følge med. F.eks. benyttes karaktererne stadigvæk i den nuværende indeksberegning. På sigt er det planen, at der skal udvikles et nyt, beskrivende indeks baseret på resultater fra den lineære registrering. I stedet for f.eks. et højt dressurindeks, der indikerer, at hingsten videregiver gode dressuregenskaber, så vil man fremover kunne se nøjagtig, hvad hingsten videregiver. F.eks. en rummelig trav med god albuefrihed, der mangler lidt bæring. Dette beskrivende indeks kan dog først laves, når der er indsamlet tilstrækkelig data fra de lineære registreringer. Indtil da fortsætter Dansk Varmblod med de nuværende indekstal, hvor det stadigvæk er vigtigt at få årgangens kåringskarakterer tilføjet.

” Man ser undertiden heste, som er meget funktionelle, selv om de langt fra er optimalt byggede

KARINA CHRISTIANSEN

Hvorfor er karakteren lav, når den lineære bedømmelse er i optimum?

Det er vigtigt at være opmærksom på, at karaktersystemet og lineær registrering er to vidt forskellige måder at bedømme hesten på, og at der derfor ikke er 100% overensstemmelse. Et eksempel på ofte stillede spørgsmål er, hvorfor karakteren for sadelleje og overlinje er lav, selvom hesten i det lineære system er afkrydset i optimum. Dette skyldes, at funktionen for sadelleje og overlinje traditionelt har vægtet højest i karaktergivningen. En hest kan godt have en lang, skrå skulder og en lang, velmarkeret manke markeret i optimum. Men hvis den har bundne albuer, når den bevæger sig, vil den typisk få en lav karakter for sadellejet. På tilsvarende vis afspejler en lav overlinjekarakter, at hesten savner smidighed, selvom den er optimalt bygget jf. det lineære system. Det omvendte kan naturligvis også forekomme. Man ser undertiden heste, som er meget funktionelle, selvom de er lange i overlinjen og måske

har et kort, fladt, kryds. En sådan hest vil være langt fra optimum i det lineære system, men den kan alligevel godt få en høj karakter for overlinjen på grund af smidigheden.

Hvordan ses smidigheden via den lineære registrering?

Hvis en hest har fået en lav overlinjekarakter på trods af optimal afkrydsning i den lineære registrering, kan man finde årsagen til den lave karakter under "smidighed overlinje" i den lineære registrering (under gangarter eller springevner). Den lave karakter er et udtryk for, at der generelt ønskes mere smidighed, men overlinjefunktionen kan sagtens variere i de forskellige gangarter. F.eks. kan hesten have en meget smidig overlinje i skridt, men savne smidighed i trav og galop. Her er det for avleren vigtigt at være opmærksom på, at det især er smidigheden i trav og galop, som skal forbedres.

DANSK VARMBLOD – LINEÆR PROFIL – DRESSURHESTE

Bedømmelsessted: _____ Dato: _____
☐ Eksteriørkåring ☐ Sadelkåring ☐ Hingstekåring
☐ Stationsafprøvnig ☐ Eliteskue
Helhedskarakter: _____ Kåringsgrad: _____ Stangmål: _____

Beskrivelse: _____

Bemærkninger: _____ Underskrift/Dansk Varmblod: _____

Egenskab (Karakter)	A B C D E F G H I									Afvigelser (1=afviger, 2=afviger meget)
Fremstillingsform										— Tynd — Tyk
Type/rammer	Store rammer	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Små rammer — Smal — Korte ribben — Korte forben
	Højtstillet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Lavstammet — Uharmonisk
	Harmonisk	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kraftig
	Ædel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Savner kønspræg
	Meget kønspræg	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hoved/hals	Lille hoved	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Stort hoved — Korte mundvige
	Udtryksfuld	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Savner udtryk — Kort nakke — Trang forening
	Let forening	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	Lang hals	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort hals
	Tynd hals	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kraftig hals
	Hvælvet hals	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Lige hals — Lavtanset hals — Underhals — For rejst
Skulder/manke	Lang skulder	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort skulder — Fremskudt skulder
	Skrå skulder	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
	Lang manke	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort manke
	Høj manke	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Umarkeret manke
Overlinje/bagpart	Lang overlinje	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Kort overlinje — Muskelfattig overlinje — Vigende overlinje — Indstukken lænd — Karpelænd
	Langt kryds	☒	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kort kryds — Fladt kryds — Toppet kryds — Højtsat hale
	Hældende kryds	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	
	Lange underlår	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	☐	Korte underlår — Muskelfattige underlår

Overlinjekarakteren på 7 afspejler, at hesten mangler lidt mere smidighed, selvom overlinjen er optimalt bygget. Under gangarterne i den lineære registrering kan man se, at det især er smidigheden i trav og galop, der skal fokus på at forbedre i næste generation.

LBJ